

М. Я. Гвоздь, К. В. Процак

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій,
ORCID: ¹0000-0001-7842-694X; ²0000-0001-5864-4077

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

<http://doi.org/10.23939/semi2023.02>.

© Гвоздь М. Я., Процак К. В., 2023

Дослідження спрямовано на удосконалення методологічних засад гендерної рівності у місцевому самоврядуванні. Розглянуто гендерні бар'єри та стереотипи, які перешкоджають подоланню гендерних розривів у громадах. Охарактеризовано види гендерного аналізу та проаналізовано різні способи його здійснення, успішно використувані кордоном та апробовані в Україні. Зокрема зазначено, що найпоширенішим методом є оцінювання гендерного впливу. Розглянуто індикатори та основні групи показників, які використовують у зазначеному методі. Розроблено алгоритм оцінювання гендерного впливу програми чи політики місцевого самоврядування. Узагальнено концепцію реалізації гендерного підходу в місцевому самоврядуванні.

Ключові слова: гендер; органи місцевого самоврядування; гендерна рівність; гендерні стереотипи; гендерні розриви.

Постановка проблеми

Децентралізація надала можливість органам місцевого самоврядування (ОМС) отримати широкі повноваження, самостійно розпоряджатися великою частиною місцевих податків, брати на себе відповідальність за створення комфортних умов проживання для мешканців, ухвалюючи різні стратегії, проєкти, бюджети тощо та реалізуючи їх. Проте їх ефективність та успіх залежить від того, чи ОМС будуть їх здійснювати через призму гендерного підходу. Гендерна концепція в місцевому самоврядуванні створює умови для справедливішого, ефективнішого та цільового формування політики, прийняття рішень та використання фінансових ресурсів. Проте на практиці дуже часто порушується рівність жінок та ускладнюється їх можливість займати посади в секторі державного управління, зокрема в органах місцевого самоврядування. Саме це зумовлює зростання інтересу до цього питання серед науковців і практиків, особливо жіночої статі. Лише 12,5 % регіональних стратегій розвитку України на 2021–2027 рр. відповідають міжнародним зобов'язанням України у сфері забезпечення прав людини і гендерної рівності. Під час розроблення стратегій розвитку дані гендерного профілю використовували в 17 регіонах, ще в третині не брали до уваги, а саме у Вінницькій, Закарпатській, Луганській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Черкаській областях і м. Києві [2]. Тому методологічні підходи до впровадження гендерної рівності у місцевому самоврядуванні актуальні й потребують детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізуючи вітчизняну і зарубіжну фахову літературу та результати досліджень практичних аспектів щодо гендерної рівності у місцевому самоврядуванні, потрібно відзначити велику кількість праць, які різнобічно характеризують тему дослідження. Зростання інтересу наукової спільноти до цієї проблематики зумовлено тим, що сьогодні на глобальному рівні популяризується питання гендерної рівності. Кожен із авторів розглянутих праць концентрує увагу на дослідженні різних вузьких питань. Поліваріантність висвітлення окремих питань із цієї тематики зумовлює доцільність подальших наукових розробок. Отож, нижче розглянемо детальніше, які питання порушували та яка практична цінність наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених-дослідників слугує інформаційним фундаментом для подальшого розвитку цього дослідження.

Рівність жінок і чоловіків є одним із основних прав усіх громадян та фундаментальною цінністю будь-якої демократичної держави. Щоб досягти її, таке право має бути не тільки юридично визнаним, але й ефективно застосовуватися до всіх аспектів життя: політичного, економічного, соціального і культурного.

Незважаючи на еволюцію культури та зміну ставлення суспільства до жінок у політиці, балотування на державні посади залишається для жінок набагато менш привабливим і здійсненим завданням, ніж для чоловіків. Лоулесс і Фокс дійшли висновку, що жінки, навіть на найвищих рівнях професійних досягнень, значно рідше, ніж чоловіки, демонструють амбіції здобути виборну посаду [3]. Автори вважають, що жінки рідше, ніж чоловіки, будуть залучені до роботи. Вони рідше, ніж чоловіки, вважають себе достатньо кваліфікованими, щоб балотуватися на посаду. І вони рідше, ніж чоловіки, висловлюють готовність балотуватися в майбутньому [3]. Цей гендерний розрив у політичних амбіціях зберігається протягом багатьох поколінь. Проблем теорії та практики забезпечення принципів недискримінації за ознакою статі та гендерної рівності у місцевому самоврядуванні стосується праця О. Батанова [5]. У цьому дослідженні також зазначено, що обмежений доступ жінок до влади загалом та муніципальної, зокрема, є однією із гендерно найчутливіших проблем в Україні. Гендерна асиметрія, що спостерігається у керівництві органів місцевого самоврядування, певною мірою пояснюється тим, що стосовно жінок, які бажають зайняти керівні посади, існують усталені стереотипи, що стають бар'єром та формують "скляну стелю", ефект якої зберігається виключно завдяки соціальним стереотипам щодо гендерного розподілу суспільних ролей [6]. Керролл і Санбонмацу [7] зазначили, що для жінки прийняття рішень щодо обіймання посади, швидше за все, залежатиме від переконань і реакцій інших людей і враховуватиме міркування про те, як кандидатура та посада вплине на життя тих людей, з якими потенційна кандидатка має тісні стосунки (наприклад, сім'ю). Крім того, науковці стверджують, що без підтримки та заохочення з боку подружжя та дітей, друзів та знайомих багато жінок ніколи б самостійно не балотувалися на посаду і не почувалися комфортно [8].

Досліджень доводять, що участь жінок позитивно впливає на якість місцевого самоврядування [14]. Більша гендерна рівність сприяє економічному зростанню, створюючи можливості для кращого використання жіночої праці [4].

У сучасному світі гендерний баланс в управлінні передбачає не менше ніж 40 % представників однієї статі у виборних органах, що вважається корисним для ефективного розвитку громад, організацій, бізнесу та суспільства загалом [17, 20].

Ця проблематика потребує подальшого ретельного вивчення та розроблення основоположних засад із метою мінімізації гендерних розривів.

Формулювання гіпотез і постановка цілей

Мета статті – розвинути методологічні підходи до побудови гендерно чутливої громади, яка була б комфортним місцем для проживання мешканців та мешканок, де вони могли б вільно користуватися всіма соціальними та адміністративними послугами і мати до них доступ.

Для досягнення поставленої у дослідженні мети визначено такі завдання:

- охарактеризувати види гендерного аналізу та проаналізувати його різні способи, які добре себе зарекомендували за кордоном та апробовані в Україні;
- розробити алгоритм оцінювання гендерного впливу програми чи політики місцевого самоврядування;

Гіпотези дослідження: удосконалення методологічних засад щодо забезпечення гендерної рівності в органах місцевого самоврядування допоможе оцінити реальний стан гендерного розриву та сприятиме популяризації рівності прав чоловіків і жінок займати посади в органах місцевого самоврядування.

Методологія дослідження

Для вирішення поставлених у роботі завдань використано різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження. Робота ґрунтується на системному підході, що дало можливість розглянути проблематику гендерної рівності комплексно і всебічно. Абстрактно-логічний метод використано для теоретичних узагальнень, визначення основних категорій та понять, формування висновків дослідження; методи аналізу та синтезу – для характеристики поняття гендер та особливості гендерної нерівності в органах місцевого самоврядування. Структурно-функціональний метод дав змогу виокремити види гендерного аналізу в місцевому самоврядуванні. Порівняльний аналіз допоміг вивчити різні способи гендерного аналізу, які добре себе зарекомендували за кордоном та апробовані в Україні.

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, що займались вивченням проблем гендерної рівності, побудови гендерно чутливої громади, а також законодавчо-нормативні акти та публічні статистичні дані, які характеризують цю проблематику.

Виклад основного матеріалу

Для забезпечення гендерної рівності використовують гендерний аналіз – вивчення відмінностей між жінками та чоловіками в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів та управління ними, повноваженнях у прийнятті рішень тощо, зумовлених усталеними в суспільстві гендерними ролями (нормами, очікуваними моделями поведінки, діяльністю, характерними рисами, що вважаються притаманними чоловікам/жінкам).

Перешкодами для впровадження гендерного розвитку громад є обмежене концептуальне розуміння гендеру та гендерних питань. На рівні місцевого самоврядування гендерна рівність полягає у створенні середовища, в якому конкретизують мешканку і мешканця та забезпечують рівне задоволення потреб всіх категорій населення. Проте в реальному житті рівність прав не завжди дорівнює рівності можливостей. Гендерні бар'єри часто завуальовані та їх важко розпізнати. Вони криються у гендерних стереотипах, які притаманні нашому суспільству і створюють гендерні розриви. Гендерні стереотипи – це узагальнені уявлення про те, якими рисами повинні володіти чоловіки та жінки та які соціальні ролі виконувати. На жаль, у нашому суспільстві існує багато стереотипів, їх можна розділити на великі окремі групи:

1. Стереотипи, що стосуються сфери роботи чи поведінкових уявлень у професійній діяльності. Наприклад: молоду жінку не варто брати на роботу, бо вона невдовзі піде в декрет. Або після декретної відпустки жінці відмовляють у роботі, тому що вважають, що вона часто братиме лікарняні для догляду за дитиною. Інший стереотип цієї групи: “якщо керівник – то чоловік, якщо бухгалтер – то жінка”.

2. Стереотипи фізіологічних, психологічних, поведінкових уявлень про жінок та чоловіків. Наприклад, що чоловікові не личить плакати, якщо футбольна команда – то чоловіча, поділ на професії “чоловічі” та “жіночі”; жіноча стать “слабка”, а чоловіча “сильна”. Дослідження стверджують, що найбільш “чоловічі галузі” – це авіація та силові структури (62 % опитаних так вважає), найбільш “жіночі” – прибирання та виховання дітей (51 % респондентів) [9].

3. Стереотипи, які закріплюють сімейні ролі, відповідно до статі. Наприклад: у відпустці для догляду за дитиною повинна перебувати жінка, а завдання чоловіка – заробляти гроші [14]. Або стереотип, що жінка в сім'ї завжди повинна слухати чоловіка, а її погляди та потреби не враховують або вважають менш важливими. Через таке сприйняття жінки часто в сім'ї виникає насилля.

Тому, щоб подолати стереотипи, недостатньо змін на законодавчому рівні. Не відразу це можливо зробити і на рівні громади. Подолання стереотипів та гендерних розривів – довгострокове, тривале завдання, часто пов'язане з тим, що потрібно запроваджувати нові підходи в системі виховання дітей та освіти. Проте впроваджувати гендерно орієнтовані політики, процедури чи програми потрібно не відкладаючи, щоразу порівнювати зміни із попереднім періодом та відзначати позитивні зрушення в цьому напрямі.

Одним із простих та дієвих інструментів подолання гендерного розриву та збільшення представництва жінок у місцевому самоврядуванні є гендерні квоти. Дослідження свідчать, що це є дієвим інструментом для збільшення кількості жінок у депутатському складі, проте не сприяє істотному зростанню кількості жінок на посадах мерів [16].

Дослідження стверджують, що гендерні розриви тісно пов'язані з економічним розвитком. Оскільки жінки виконують левову частку домашніх справ, то застосування новітніх технологій для введення домашнього господарства істотно економить їм час, збільшуючи доступ жінок та дівчат до ресурсів та послуг громади [13].

Гендерно орієнтоване врядування передбачає рівну участь жінок і чоловіків в ухваленні рішень, забезпеченні рівних можливостей для жінок і чоловіків, недопущенні дискримінації за статтю. Гендерний підхід полягає не в тому, щоб прирівнювати усіх, навпаки, потрібно визначати різні умови, потреби, інтереси, вимоги щодо жінок і чоловіків. Наприклад, ОМС прагне підвищити залученість мешканців до фізичної активності та спорту, однак визначені заходи забезпечують в громаді лише розвиток футболу. За гендерного підходу потрібно врахувати потреби та інтереси стосовно видів спорту та фізичних активностей окремо для жінок і чоловіків, для різних вікових груп, а також для людей із інвалідністю. Створювати спортивну інфраструктуру з урахуванням гендеру (наприклад, чи наявні жіночі роздягальні та чи пристосовані вони для людей з особливими потребами), стежити, чи в громаді видатки на хлопців/чоловіків у бюджеті громади у сфері оздоровлення та спорту не перевищують істотно видатки на дівчат/жінок.

Гендерно орієнтоване врядування ґрунтується на комплексному гендерному аналізі. На практиці існують різні способи гендерного аналізу, успішно використовувані за кордоном та апробовані в Україні (див. таблицю).

Одним з найпоширеніших способів гендерного аналізу є оцінка гендерного впливу, хоч на практиці спостерігається поєднання всіх перелічених методів для досягнення оптимального ефекту.

Оцінювання гендерного впливу виявляє відмінності у потребах, інтересах, доступі до роботи, послуг, реалізації прав і свобод різних груп жінок і чоловіків, на які вплинули певні програми, визначає позитивні і негативні наслідки впровадження програми чи політики для різних груп або конкретної групи жінок чи чоловіків. На практиці така оцінка зводиться до аналізу гендерного балансу/дисбалансу в кадровому складі громад, оцінювання гендерної чутливості документів (чи є фемінітиви, чи документи враховують інтереси чоловіків та жінок, юнаків та дівчат, зокрема вразливих категорій тощо), формування у громаді гендерно чутливого простору. Зазвичай оцінка гендерного впливу полягає в порівнянні поточного стану та майбутнього, який складеться у результаті реалізації запропонованої програми чи політики [19]. Щорічно необхідно оцінювати позитивні зміни та складати план на наступний рік. Для оцінювання прогресу важливо визначити індикатори, які будуть свідчити про покращення, наприклад можна використовувати:

- відсоток жінок, чоловіків, зокрема вразливих категорій, які проживають у громаді;
- відсоток жінок на керівних посадах та у виконавчому корпусі;
- відсоток мешканок і мешканців, які вважають громаду дружньою до осіб їхньої статі;
- частота використання фемінітивів;

Види гендерного аналізу в місцевому самоврядуванні

Назва	Характеристика
Оцінка гендерного впливу (ОГВ)	Метод полягає у визначенні того, який проєкти громади можуть впливати на чоловіків та жінок, зокрема із вразливих категорій. Визначає користь та позитивний вплив окремого напрямку політики, програми чи проєкту окремо для жінок та чоловіків. Спрямований на запобігання тому, щоб прийняті рішення не породжували нових гендерних розривів, а навпаки, їх долали
Гарвардський метод	Має три основні складові: 1) аналіз видів діяльності, що ґрунтуються на гендерному розподілі праці; 2) аналіз доступу та контролю, що передбачає огляд ресурсів для виконання цих видів діяльності та оцінку їх практичної корисності; 3) аналіз факторів, що впливають на розподіл праці. Розглядається доступ і контроль в місцевій громаді
Ієрархія потреб Лонгве	Становище жінок і чоловіків розглядають стосовно ключових індикаторів розвитку: контроль над ресурсами та доступ до них; участь у прийнятті рішень; рівність чоловіків та жінок; матеріальний достаток
Мапування (картування)	Метод дає змогу виявити гендерні особливості потреб та інтересів чоловіків та жінок. Полягає у складанні мап (карт) громади з нанесенням об'єктів, важливих окремо для чоловіків та жінок (наприклад, чоловіки найчастіше позначають дороги, місце роботи, стадіони, жінки – дитячі садки, школи, лікарні, магазини). Важливі об'єкти роблять більшими за розміром, менш важливі, відповідно, меншими чи взагалі не позначають. Уможливило наочне сприйняття та порівняння потреб та інтересів чоловіків і жінок, визначення пріоритетів під час прийняття рішень щодо удосконалення соціальних послуг та об'єктів
Аналіз практичних та стратегічних потреб (Керолайн Мозер)	Особливість методу полягає у тому, що спочатку досліджують фактичний стан, тобто конкретні умови розподілу праці між чоловіками та жінками, які часто виявляють підпорядковану позицію жінок. На основі цього аналізу формують стратегічні гендерні потреби з метою подолання такої підпорядкованості та нерівності
Метод “ЗР”	Суть цього методу зводиться до інтеграції трьох складових: 1) репрезентація, тобто кількісний аналіз представництва жінок та чоловіків, увагу зосереджують на особах, які приймають рішення, керівниках та виконавцях, отримувачах різних послуг, різних цільових аудиторіях; 2) ресурси, кількісний аналіз розподілу та використання ресурсів (наприклад, грошей, простору, часу, влади, інформації тощо окремо для чоловіків та жінок); 3) реалії – якісний показник, зосереджений на культурі, оцінює успіх рішень у разі зміни гендерних стереотипів

Джерело: склали автори на основі джерела [15].

- частота ситуацій незручностей/утисків/обмежень, пов'язаних зі статтю, з якими стикаються в громаді;
- рівень гендерної чутливості документів;
- відсоток поширених стереотипних уявлень про жінок і чоловіків у громаді;
- рівень гендерно чутливої та недискримінаційної комунікації;
- рівень доступу мешканців та мешканок з особливими потребами до адміністративних, соціальних та комунальних послуг тощо.

Перелік можна продовжувати та видозмінювати, все залежить від особливостей громади, наявності різних категорій вразливості мешканців, різноманітності гендерних розривів у громаді.

Відповідно до Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що ґрунтується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад [1] на різних етапах реалізації програм розвитку територіальної громади рекомендовано використовувати різні типи гендерно чутливих показників, які поділено на три групи:

- 1) показники вимірювання діяльності – дають змогу оцінити стан реалізації заходів та дій, спрямованих на досягнення результату;
- 2) показники продукту (отриманого результату) дають змогу оцінити результати вжитих заходів;
- 3) показники якості (одержаного довгострокового результату) – дають змогу оцінити довгостроковий вплив реалізації програм розвитку на життя територіальної громади.

Основні етапи та їх послідовність під час оцінювання гендерного впливу програми чи політики місцевого самоврядування подано на рис. 1.

Рис. 1. Алгоритм здійснення оцінки гендерного впливу програми чи політики місцевого самоврядування

Джерело: власна розробка авторів на основі джерел [1, 19].

Гендерне оцінювання розпочинається насамперед із визначення проблем та цілей. Тобто спочатку потрібно чітко визначити, які конкретні проблеми в обмеженому доступі певної статі є у громаді. Наприклад, чи жінки в громаді мають можливості займатися бізнесом чи професійно себе

реалізувати; чи враховано потреби жінок і чоловіків у конкретному проєкті чи заході. Зазвичай чоловіки та жінки мають різні погляди на проблеми та їх вирішення. Наприклад, щоб подолати безробіття, потрібно визначити, яку частку безробітних становлять жінки, а яку – чоловіки та розробляти для них різні заходи. Неможливо облаштувати парк для батьків з дітьми чи для людей з обмеженими можливостями, якщо не врахувати їхні думки та побажання. На другому етапі визначають, чи виявлені потреби та проблеми можна вирішити за допомогою розроблених програм та практик. Якщо відповідь позитивна, то вже на наступному етапі розраховують, за допомогою яких показників чи індикаторів можна буде визначити, як розроблені програми вплинули на зменшення гендерних розривів. І, продовжуючи, на четвертому етапі з'ясовують можливості гендерного впливу програми чи політики, тобто як запропоновані заходи сприятимуть зміні становища різних груп жінок та чоловіків. Не обов'язково досягати рівного впливу 50×50, вплив вважають позитивним, якщо істотно зменшиться гендерний розрив порівняно з попереднім періодом. Щоб створити умови, у яких жінки та чоловіки матимуть безперешкодний доступ до певних ресурсів чи послуг, важливо визначити гендерні бар'єри, які перешкоджають їхній участі, та вплинути на їх усунення. Потрібно проаналізувати наявні ресурси та хто має до них доступ. Це можуть бути ресурси громади (бюджетні ресурси, що виділяються на певну сферу; наявність та доступність інфраструктури; місце та тривалість здійснення заходів) або особисті ресурси, такі як зайнятість, кар'єра, здоров'я, час, гроші, технології.

Упровадження гендерної рівності в громадах передбачає використання таких інструментів:

Гендерне бюджетування не означає прийняття якогось іншого бюджету, воно передбачає таке планування чи переструктурування доходів та витрат, щоб потреби жінок та чоловіків, зокрема вразливих категорій, будуть відповідно відображені в його статтях. Урахування гендерних питань передбачається на кожному етапі створення та реалізації бюджету громади. Щоб бюджетний процес вважався ефективним та гендерно орієнтованим, органи місцевого самоврядування повинні залучати та враховувати потреби широкого кола жінок і чоловіків – як платників податків, так і користувачів послуг. Мешканки та мешканці громади різного віку, стану здоров'я та соціальної приналежності мають бути залучені до оцінювання бюджету, особливо на етапі його затвердження.

На практиці використовують ще один інструмент – гендерний профіль (паспорт) громади, який дає можливість визначити, скільки чоловіків та жінок проживає в громаді, їх вік, зокрема скільки з них належать до вразливих категорій. Аналізують гендерні розриви в громаді. За результатами аналізу пропонуються заходи, які допоможуть зменшити гендерні розриви та закладаються в цілі, завдання, конкретні проєкти громади на напрями їх фінансування. Як свідчить практика, доволі важко залучити мешканців та мешканок громади до участі у складанні бюджету громади, проте потрібно знаходити різні способи залучення, правильного інформування про переваги такої участі, вибір зручного часу та місця для обговорення бюджету, які б підходили для різних категорій населення.

Отже, важливо аналізувати, чи паспорти бюджетних програм враховують інтереси та потреби окремих груп людей; чи всім забезпечено рівний доступ до ресурсів, роботи, економічних, освітніх, фінансових, соціальних послуг, контролю над активами, станом дотримання прав і свобод. Якщо це все враховано, прийняті рішення вважають гендерно чутливими, в протилежному випадку їх називають гендерно нейтральними. Дослідники зазначають, що на практиці гендерна нерівність є специфічною проблемою для місцевих бюджетів. Спостерігаються диспропорції у витратах, зокрема юнаки більше витрачають на освіту, ніж дівчата, водночас жінки отримують на 40 % більше, ніж чоловіки, в розподілі соціальної допомоги [12].

Гендерний підхід у місцевому самоврядуванні передбачає реалізацію певних кроків (рис. 2).

З метою успішного інтегрування гендерного підходу в роботу органів місцевого самоврядування потрібно проводити тренінги стосовно гендерних питань для керівників та працівників департаментів органів місцевого самоврядування. Таке навчання дасть змогу сформувати обізнаність

наність у гендерних питаннях, гендерну чутливість, орієнтацію на потреби мешканок і мешканців, створення комфортного, толерантного недискримінаційного середовища в громаді.

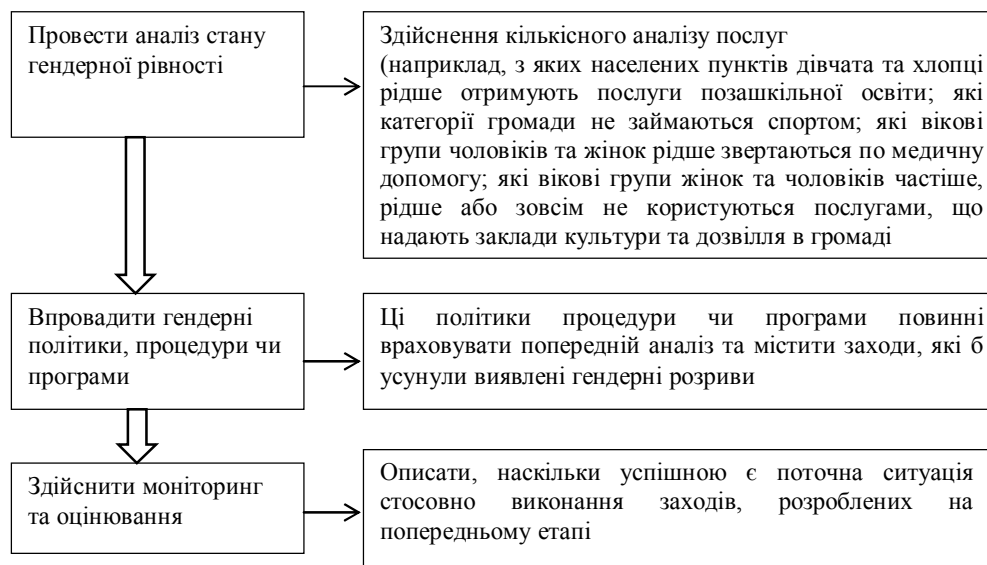

Рис. 2. Концептуальна схема реалізації гендерного підходу в місцевому самоврядуванні

Джерело: власна розробка авторів.

Висновки

У статті обґрунтовано значущість гендерної рівності в органах місцевого самоврядування. Практична реалізація комплексного гендерного підходу в місцевому самоврядуванні дає змогу враховувати різноманітні потреби чоловіків і жінок, юнаків і дівчат. Гендерно чутливі послуги в межах територіальної громади – це послуги, які відповідають потребам та пріоритетам жінок та чоловіків з урахуванням їхніх віку, стану здоров'я, інвалідності, етнічної належності, сексуальної орієнтації та соціального контексту.

Найпоширенішим способом гендерного аналізу в місцевому самоврядуванні є оцінка гендерного впливу. Розуміння її основних етапів та послідовності їх упровадження, інструментів, використовуваних у гендерному аналізі, дають змогу створити гендерно чутливу громаду, в якій комфортно проживати жінкам і чоловікам, зокрема вразливих категорій. Здійснення оцінки гендерного впливу органами місцевого самоврядування під час розроблення та ухвалення стратегічних та програмних документів допоможе уникнути завдань та заходів, що негативно позначаються на доступі та можливостях для різних груп жінок і чоловіків, які мешкають у громаді, що підтверджує сформульовану гіпотезу.

Перспективи подальших досліджень

Подальшого дослідження потребує аналізування впровадження у громадах гендерного мейнстрімінгу – систематичного врахування відмінностей між умовами існування, становищем та потребами жінок і чоловіків у всіх сферах та на всіх рівнях.

1. Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад: Наказ Міністерства соціальної політики України № 359 від 27 грудня 2022 р.

2. Гендерний аналіз регіонального розвитку України. ООН жінки. Київ. 2021. 142 с. URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/>

3. Jennifer L. Lawless and Richard L. Fox. Why Are Women Still Not Running for Public Office? Issues in Governance Studies. 2008. 16: 1–20.

4. Ata Can Bertay, Ljubica Dordevic, and Can Sever Gender Inequality and Economic Growth: Evidence from Industry-Level Data. *International Monetary Fund*. 2020. 42 с.
5. Батанов О. В. Децентралізація та місцеве самоврядування у гендерному вимірі: вітчизняний досвід та міжнародні стандарти. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса, Сер.: Політичні науки*. 2018. С. 48–54. DOI: 10.31558/2617-0248.2018.3.9
6. Печеник В. Скляна стеля чи примха статистики: чому українські жінки заробляють менше за чоловіків. 2019. URL: <https://dyvys.info/2019/04/26/sklyana-stelya-chy-prymha-statystyky-chomu-ukrayinski-zhinky-zaroblyayut-menshe-za-cholovikiv/>
7. Susan J Carroll, Kira Sanbonmatsu. More women can run: Gender and pathways to the state legislatures. 2013. Oxford University Press, USA.
8. Sanbonmatsu, K., & Carroll, S. J. (2017). Women's decisions to run for office: A relationally embedded model. In A. L. Bos & M. C. Schneider (Eds.), *The political psychology of women in U.S. politics* (pp. 148–164). Routledge/Taylor & Francis Group.
9. Чим керуються українки та українці при виборі професії: результати національного дослідження щодо ключових чинників та стереотипів. Підготовлено для Фонду ООН в галузі народонаселення в Україні. UNFPA. Лютий 2021 р. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/prezation_tramplin_ukr_1.pdf
10. Кращі практики та рекомендації. Гендерні ініціативи міст і громад України. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги “Партнерство для розвитку міст”. 2019. 44 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/528/Gender_initiatives_in_Ukraine.pdf
11. Щигельська Г., Потіха О., Габрусєва Н., Чоп Т. Гендерні квоти та жіноче представництво на вищих керівних посадах місцевого самоврядування в Україні. *ГПАИ*. Том 24. № 7–8. 2021. С. 59–76. DOI: 10.15421/172179.
12. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A., Lukashev S., Avedyan L., Akimov O. Functioning of United Territorial Communities and Identification of Main Problems of Organizational Support of Local Budget Management. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, Vol. 2 (43), 2022. DOI: 10.55643/fcaptp.2.43.2022.3708
13. Seema Jayachandran The Roots of Gender Inequality in Developing Countries. *Annual Review of Economics*. 2015. Vol. 7: 63–88. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080614-115404>
14. Shohid Mohammad Saidul Huq Women's Participation in Local Government: a Tool for Sustainable Development of Bangladesh European. *Journal of Business and Social Sciences*, Vol. 4, No. 11, February 2016, 169–183. URL: <http://www.ejbss.com/recent.aspx/>
15. Впровадження комплексного гендерного підходу в роботу органів державної виконавчої влади на регіональному рівні: методичні рекомендації / авт.-упоряд.: С.В. Євченко, О. Л. Остапчук. Житомир, 2018. 56 с.
16. Julie Lassébie. Gender quotas and the selection of local politicians: Evidence from French municipal elections. *European Journal of Political Economy*. 2020, Vol. 62. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2019.101842>
17. Breaking Barriers to Women's Participation in Politics in Georgia, Moldova, and Ukraine? 2022. URL: <https://www.gmfus.org/news/breaking-barriers-womens-participation-politics-georgia-moldova-and-ukraine>
18. Савоскіна К., Сівець Л. Тато в декреті. Що заважає чоловікам частіше брати відпустку по догляду за дитиною. 2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/tato-v-dekreti-sho-zavazhaye-cholovikam-chastishe-brati-vidpustku-po-doglyadu-za-ditinoyu>
19. Гендерно-орієнтоване врядування: практ. посіб. / Т. Іваніна, О. Кисельова, М. Колодій. Київ: видавничо-поліграфічна компанія “Юстон”, 2021. 116 с.
20. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / ред. кол. М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва, М. Козир, Л. Компанцева, К. Левченко, М. Скорик, О. Сулова; оновл. вид. Київ: Вістка, 2021. 170 с. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf>
1. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii z realizatsii hendernoho pidkhodu ta pidkhodu, shcho bazuietsia na dotrymanni prav liudyny, na rivni terytorialnykh hromad [Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine On Approval of Methodological Recommendations on Gender and Rights-Based Approach] No. 359. 27.12.2022 (in Ukrainian).

2. Hendernyi analiz rehionalnoho rozvytku Ukrainy. OON zhinky [Gender analysis of regional development of Ukraine. UN Women]. Kyiv. 2021. 142 c. URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/> (in Ukrainian).
3. Jennifer L. Lawless and Richard L. Fox. (2008). Why Are Women Still Not Running for Public Office? *Issues in Governance Studies*. 16: 1–20 (in English).
4. Ata Can Bertay, Ljubica Dordevic, and Can Sever (2020). Gender Inequality and Economic Growth: Evidence from Industry-Level Data. *International Monetary Fund*. 42 c. (in English).
5. Batanov O. (2018) Detsentralizatsiia ta mistveve samovriaduvannia u hendernomu vymiri: vitchyzniani dosvid ta mizhnarodni standarty [Decentralization and local government in the gender dimension: domestic experience and international standards]. *Visnyk DonNU im. Vasylia Stusa, Ser.: Politychni nauky*, 48–54. DOI: 10.31558/26170248.2018.3.9 (in Ukrainian).
6. Pechenyk V. (2019). Glass ceiling or the whim of statistics: why Ukrainian women earn less than men. URL: <https://dyvys.info/2019/04/26/sklyana-stelya-chy-prymha-statystyky-chomu-ukrayinski-zhinky-zaroblyayut-menshe-za-cholovikiv/> (in Ukrainian).
7. Susan J. Carroll, Kira Sanbonmatsu (2013). More women can run: Gender and pathways to the state legislatures. Oxford University Press, USA (in English).
8. Sanbonmatsu, K., & Carroll, S. J. (2017). Women's decisions to run for office: A relationally embedded model. In A. L. Bos & M. C. Schneider (Eds.), *The political psychology of women in U.S. politics*, 148–164. Routledge/Taylor & Francis Group (in English).
9. Chym keruiutsia ukrainky ta ukraintsi pry vybori profesii: rezultaty natsionalnoho doslidzhennia shchodo kliuchovykh chynnykiv ta stereotypiv. Pidhotovleno dlia Fondu OON v haluzi narodonaselennia v Ukraini. UNFPA. Liutyi 2021 r. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/prezation_tramplin_ukr_1.pdf (in Ukrainian).
10. Krashchi praktyky ta rekomendatsii. Henderni initsiatyvy mist i hromad Ukrainy. Federatsiia kanadskykh munitsypalitetiv [Best practices and recommendations. Gender initiatives of cities and communities of Ukraine] / International technical assistance project “Partnership for Urban Development”. 2019. 44 p (in Ukrainian).
11. Shchyhelska, H; Potikha, O; Habrusieva, N; Chop, T. (2021). Gender Quotas and Women's Representation in Higher Leading Positions of the Local Government in Ukraine. Dnipro: Hrani. Vol. 24 (7–8), 59–76 (in Ukrainian).
12. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A., Lukashev S., Avedyan L., Akimov O. Functioning of United Territorial Communities and Identification of Main Problems of Organizational Support of Local Budget Management. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, Vol. 2 (43), 2022. DOI: 10.55643/fcapter.2.43.2022.3708 (in English).
13. Seema Jayachandran (2015). The Roots of Gender Inequality in Developing Countries. *Annual Review of Economics*, Vol. 7: 63–88. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080614-115404> (in English).
14. Shohid Mohammad Saidul Huq (2016). Women's Participation in Local Government: a Tool for Sustainable Development of Bangladesh European. *Journal of Business and Social Sciences*, Vol. 4, No. 11, February, 169–183. URL: <http://www.ejbss.com/recent.aspx/> (in English).
15. Vprovadzheniia kompleksnoho gendernoho pidkhotu v robotu orhaniv derzhavnoi vykonavchoi vlady na rehionalnomu rivni: metodychni rekomendatsii / avt.-uporiad.: S. V. Yevchenko, O. L. Ostapchuk. Zhytomyr. 2018. 56 s. (in Ukrainian).
16. Julie Lassébie (2020). Gender quotas and the selection of local politicians: Evidence from French municipal elections. *European Journal of Political Economy*. Vol. 62, 2020. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2019.101842> (in English).
17. Breaking Barriers to Women's Participation in Politics in Georgia, Moldova, and Ukraine? 2022. URL: <https://www.gmfus.org/news/breaking-barriers-womens-participation-politics-georgia-moldova-and-ukraine> (in English).
18. Savoskina K., Sivets L. Tato v dekreti. Shcho zavazhaie cholovikam chastishe braty vidpustku po dohliadu za dytynoiu. 2019. URL/ <https://hromadske.ua/posts/tato-v-dekreti-sho-zavazhaye-cholovikam-chastishe-brati-vidpustku-po-doglyadu-za-ditinoyu> (in Ukrainian).
19. Henderno-oriientovane vriaduvannia: prakt. posib. / T. Ivanina, O. Kyselova, M. Kolodii. Kyiv: vydavnycho-polihrafichna kompaniia “Iuston”, 2021. 116 s (in Ukrainian).
20. Hlosarii i tezaurus Yevropeiskoho instytutu z gendernoi rivnosti / red. kol. M. Babak, O. Davlikanova, M. Dmytriieva, M. Kozyr, L. Kompantseva, K. Levchenko, M. Skoryk, O. Suslova; onovl. vyd. Kyiv: Vistka, 2021. 170 s. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf> (in Ukrainian).

**GENDER EQUALITY IN LOCAL GOVERNMENT:
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT**

© *Gvozd M., Protsak K., 2023*

Purpose. The purpose of the article is to consider methodological approaches to building a gender-sensitive community that would be a comfortable place for residents to live, in particular, to characterize the types of gender analysis and analyze its various methods that have proven themselves to be efficient abroad and are tested in Ukraine; develop an algorithm for assessing the gender impact of a local self-government program or policy.

Design/methodology/approach. Various general scientific and special research methods are used to solve the tasks set in the work. The abstract and logical method is used for theoretical generalizations, the definition of main categories and concepts, and the formation of research conclusions. The methods of analysis and synthesis are used to characterize the concept of gender and features of gender inequality in local self-government bodies. The structural and functional method made it possible to distinguish the kinds of gender analysis in local self-government. The comparative analysis helped study different methods of gender analysis, which have proven themselves to be efficient abroad and are tested in Ukraine.

Conclusions. The kinds of gender analysis are characterized and various methods of its implementation, which have proven themselves to be efficient abroad and are tested in Ukraine, are analyzed. In particular, it is found that the most common method is the assessment of a gender impact; the indicators and main groups of indices used in the specified method are considered. The developed algorithm for assessing the gender impact of a local self-government program or policy makes it possible to systematize and comprehensively assess and reduce the presence of gender gaps with the help of such tools as gender budgeting, and a gender profile (passport) of the community. The concept of the implementation of a gender approach to local self-government is generalized.

Originality/value. Gender assessment begins with defining problems and goals, and identifying gender gaps. The identified needs and problems are assessed in the next step, whether they can be solved with the help of developed programs and practices. The proposed indicators and indices will allow determining how the developed programs affected the reduction of gender gaps. It is researched that in practice such an assessment is reduced to the analysis of gender balance/imbalance in the personnel composition of communities, the assessment of the gender sensitivity of documents (whether there are feminine gender-specific job titles, whether the documents take into account the interests of men and women, boys and girls, including vulnerable categories, etc.), the formation of a gender-sensitive space in the community.

Practical results. The materials presented in the article will be useful to local self-government bodies, public organizations, activists, and everyone interested in the issue of gender equality.

Key words: gender; local self-government bodies; gender equality; gender stereotypes; gender gaps.

Paper type: review article.